

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ, OKUL YÖNETİCİLERİNDE OLMASI GEREKEN DEMOKRATİK TUTUM VE DAVRANIŞLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

*Erol KOÇOĞLU***

ÖZET

Eğitimin işlevlerinden biri çocuğun kişiliğini oluşturma ve geliştirmedir. Bu işlemin son amacı çocuğa öncelikle demokrasinin gereksinim duyduğu özgür düşünebilen, hareket edebilen yurttaşlık kimliği kazandırmaktır. Çocuğa bu kimliği kazandırmada öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Özellikle demokratik birey yetiştirmeyi temele alan sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin sorumluluğunu bir kat daha arttırmaktadır. Eğitim fakültelerinde de öğrenim gören öğretmen adaylarının bu bilinçle yetiştirilmesi gerekir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışların sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Okullarda demokratik bir yönetim biçimi, idarecilerde demokratik kişiliklerin var olmasına dayanır. İdarecilerde olması gereken demokratik kişilik, okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Yapılandırmacı öğrenme kuramının uygulandığı ülkemizdeki her eğitim kademesinde görev yapan yönetici veya idareci vasfını taşıyan bireylerin her türlü davranışı okulda yer alan bireyler için model teşkil edip, bireylerin okula bakış açısı üzerinde etkili olmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda okul yöneticilerinde olması gereken demokratik anlamdaki niteliklerin değerlendirilmesi çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Çalışma da nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, çalışma sonucunda elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilip, elde edilen veriler sayısallaştırılarak sunulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara ilişkin görüşleri, yedi maddelik yapılandırılmış görüşme formuyla belirlenmiştir. Görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, Okul Yöneticisi, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayı

* Bu çalışmanın bir kısmı, 27-29 Nisan 2012 tarihinde marmara üniversitesinde düzenlenen uluslararası sosyal bilgiler sempozyumunda sunulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Dicle Üniversitesi-Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: erolakademi@gmail.com

SOCIAL STUDIES TEACHERS, SCHOOL PRINCIPALS' OPINIONS ON SHOULD THE DEMOCRATIC ATTITUDES AND BEHAVIORS

ABSTRACT

One of the functions of education to create and develop the child's personality. The purpose of this process is the last child needs free thinking primarily of democracy, civic identity that can move to win. This is a great role for teachers in gaining the identity of the child. Teachers of social studies, especially on the base of democratic responsibility of the individual to raise an extra layer increases. That teacher candidates studying at faculties of education must be grown in this awareness.

The purpose of this study, school managers working in primary schools should be in accordance with democratic attitudes and behaviors to evaluate the opinions of social studies teachers. Schools in a democratic form of government, the executive is based on the existence of democratic personalities. Administrators need to be a democratic personality, attitudes and behaviors affect school administrators. Constructivist learning theory is applied in our country who work each educational level behavior of all kinds of individuals who qualify as an administrator or administrator at the school as a model for the individuals and the individuals point of view are effective on the school. Social studies teachers' views of school managers should be in line with the study of democratic sense is the basis of assessment of qualifications. Qualitative research methods were used in the study, the data obtained as a result of work will be analyzed by content analysis technique, the obtained data are digitized. Social studies teachers, school managers should have views on democratic attitudes and behavior, the seven-item structured interview form was determined. Open-ended questions in the interview form prepared by expert opinion.

Key Words: Primary School, School Manager, Social Studies, Teacher Candidate

1. Giriş

Günümüz toplumlarının vazgeçilmez ögesi olan “demokrasi” kavramı, tarih süresince Eski Yunan’dan itibaren bazen güçlenerek bazen de gücünü yitirerek, ama her zaman toplumları derinden etkileyerek onlara yepyeni deneyimler kazandıran bir yönetim şekli olarak süregelmiştir (Ağiroğlu Bakır, 2007). Taçman’ın Levin (1998)’den aktardığına göre; eğitim alanında daha yaygın olarak demokrasi, eylem düzeyinde katılımcı bir süreç olarak ele alınmaktadır (Taçman, 2006).

Geleceğe şekil verecek olan toplumun en önemli insan kaynağını oluşturan gençlerde demokrasi bilincinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Demokrasi bilincinin genç kuşaklara aktarılmasında toplumun çok önemli bir yeri vardır. Demokrasi bilincinin aşılmasında okul atmosferinin olduğu kadar, okul yöneticilerinin de rolü büyüktür (Ağiroğlu Bakır, 2007). Okullardaki demokratik bir yönetim biçimi demokratik kişiliklerin var olmasına dayanır. Demokratik kişilikler, edilginlikten etkinliği, geçmişten geleceği ayırmak için direnebilen öznel bireyleri ifade eder (Touraine, 1997).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013*

Okul sadece bir ortak ulusal ideolojinin ve tarihsel belleğin kazandırıldığı yer değil, öğrencilerin ailevi ve toplumsal özelliklerine bakılmaksızın eşit muamele gördüğü kurmaca bir ortamdır. Bu ortam insanların farklılıklarının ve eşitsizliklerinin ötesinde onursallık açısından eşit oldukları ve hukuksal ve siyasi anlamda eşit muamele görmeleri gerektiği düşüncesine dayanır (Demirpolat, 1997: 141; Schnapper, 1998:150;). Bu açıdan bakıldığında eğitimde eşitlik herkesin aynı okullara gitmesini sağlamak değil, her öğrencinin kendi yetenekleri doğrultusunda geliştirilmesine, başarılı olmasına eşit katkıda bulunmaktır. Bireylerin bireysel farklılıklarının eğitim ortamına yansıtılması ise okul yönetiminin demokratik tutumuna ve davranışına bağlıdır. Okul yönetiminin önemi aslında, yönetimin görevinden doğmaktadır. Okul yönetiminin görevi okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Özellikle okul ortamında etkili sosyalleşmeyi, aktif öğrenme düzeyini, uyumlu öğrenme ortamını sağlamak amacıyla okul yöneticilerinin ilgili alan uzmanlarıyla işbirliği yapmaları gerekir. Okulda öğrenim gören öğrencilerin istediği yönde istediği şekilde gelişim göstermesi ve eğitim veren öğretmenin öğrenciye kazandırmak istediği hedefleri doğrultusunda bir eğitim ortamının okulda oluşması okul yöneticilerinin demokratik tutum ve davranışlarına bağlıdır (Born 1998:150).

Demokratik bir eğitimin nitelikleri, bireysellik, sosyallik, millilik, evrensellik olarak sıralanırken; demokratik bir eğitimin amacı da kendini tanıma, birey olduğunun bilincine varma, içinde bulunduğu ekonomik şartlarla kültürü etik ilkeler çerçevesinde benimseme, ötekini tanıma ve birlikte hareket etmeyi öğrenmedir (Gömleksiz ve Çetintaş, 2011). Bireysellik ile birey, kendi yaşamını özgürce yaşama yollarını öğrenerek yaşamında bütünlük sağlamayı öğrenirken, sosyallik ile farklı düşüncelere anlayışla yaklaşmayı, millilik ile milli bilinç güçlendirmeyi, evrensellik ile de dünyadaki bireyleri bütünü birer parçaları şeklinde düşünmeyi öğrenir (Cüceloğlu, 2000:38; Gömleksiz ve Çetintaş, 2011:3). Demokratik insan yeniliklere ve değişime açıktır, kendini yeniler, kuşkucudur, araştırmacıdır ve bağımsız düşünen bireydir (Tanilli, 1982).

Demokratik yaşayışın ancak demokratik yaşayış yoluyla öğrenilebildiği (Ertürk, 1985) dikkate alınır, bireylerin demokratik tutum ve davranışları edinmesinde oluşturulan demokratik ortamların önemi ortaya çıkar. Demokratik okul ortamları hem çalışan öğretmeni hem de öğrenim gören öğrenciyi olumlu yönde etkiler ve onların demokratik tutum ve davranışları kazanmasına katkıda bulunur. Bunun oluşması da okul yöneticisinin demokratik tutum ve davranışlarının yansıdığı ortamın oluşmasına bağlıdır. (Duman ve Koç, 2004). Demokratik tutum ve davranışların okullarda kazandırılması ile bilinçli vatandaş yetiştirilmiş olacaktır. Bilinçli vatandaş, toplum kararlarına etkili bir şekilde katılarak hak ve sorumluluklarını yerine getiren bireydir. Bu yolla birey gerek ülkede demokrasinin gelişmesine gerekse kendi yaşam standardının yükselmesine katkıda bulunacaktır (Sağlam, 1997). Bunun yanı sıra okul ortamlarının demokratik bir özellik taşıması öğretmen ve öğrenci başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Böyle bir ortam öğretmenlerde ve öğrencilerde demokratik tutum ve davranışların gelişmesini sağlayacaktır (Yağcı, 1998: 21; Gömleksiz ve Çetintaş, 2011:3).

Okullardaki eğitim ortamları, demokratik nitelik ve becerilerin geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak seçen toplumların, aynı yaklaşımı eğitim kurumlarında da uygulaması gerekir. Öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve düzeyine uygun olarak hazırlanmamış eğitim ortamlarında, belirlenen kazanımların öğrenciye kazandırılması mümkün değildir. Bu çerçevede, demokratik bir toplum yaratılmak isteniyorsa, başta öğretmenlerin demokratik ortamı yaşaması, demokratik tutumları benimsemesi ve gösterdikleri demokratik davranışlarla öğrencilere örnek olması gerekmektedir (Gordon, 1998). Sosyal bilgiler dersi, demokrasi eğitimine katkı sağlayacak temel derslerden birisidir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adayları, sosyal bilgiler dersleri ile demokrasi eğitimi ilişkisini çok iyi bilmelidir. Sosyal bilgiler dersi, demokratik nitelikler, hak ve sorumluluklar ile demokratik hakların nasıl kullanılması gerektiğiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere kazandırmalıdır. Sosyal bilgiler dersinin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

demokrasi eğitime bu genel katkıları ile beraber, özellikle bu dersin tarih konularının öğretimi sonucunda, öğrenciler önemli nitelikler kazanabilirler. Örneğin, tarih konularının öğretimine dayalı olarak demokratik kavramlar, demokratik değerler ve demokrasinin önemli unsurlarından birisi olan düşünme becerileri öğrencilere kazandırılabilir (Demircioğlu, 2008).

Demokratik davranış kazandırma yolundaki en önemli kilometre taşlarından biri olan sosyal bilgiler dersi alanında yetişen öğretmen adaylarının lisans döneminde edindikleri demokratik tutum ve davranışlara okul yöneticilerinin ne düzeyde sahip olduklarını belirlemeleri demokrasi eğitimi açısından oldukça önemlidir.

Eğitim sisteminin çok önemli bir alt sitemini oluşturan ilköğretim okullarının başarısı da büyük oranda yönetici ve öğretmenin verimli çalışmalarına bağlıdır. Bu okul yöneticisi okulun en üst düzeyindeki yetkilidir. Okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak, havasını koruyacak, nitelikleri geliştirecek olan okul yöneticisidir (Ünal, 1991).

Demokratik bir ortamda okul yöneticisi,

- Örgütü amacına ulaştırabilmek için çevresinde bulunan insanları kendisine yardım eden kişiler olarak görür.
- Amaca ulaşabilmek için birlikte çalıştığı kişilere değer verir, onların hatalarını bulma çabasından kaçınır.
- Birlikte çalıştığı kişilere sık sık sorular sorar; yapılan işlerin eleştirilmesine olanak sağlayacak bir ortam yaratır ve her şeyin en iyisini biliyormuş gibi bir tutumdan da sakınır.
- Verdiği kararların örgütü oluşturan kimselerin ortak kararı olmasına önem verir (Karadağ, Baloğlu, Yalçınkayalar, 2006).

Okul yöneticileri demokrasi ilkelerini yönetim anlayışlarına uyguladıkları, gerek öğretmenleri gerekse öğrencileri karar sürecine kattıkları oranda etkili bir okuldan ve verimli bir eğitim- öğretim ortamından bahsedilebilir (Balci, 2007). Böyle bir eğitim ortamında görev yapan okul yöneticisinde bulunması gereken özellikleri Okutan (2003) aşağıdaki şekilde ele alıp sıralamıştır.

- Kapsamlı bir insan bilgisine sahip,
- Etkili iletişim becerileri gösteren,
- Liderin özelliklerine sahip,
- Ana dilini doğru ve güzel konuşabilen,
- Felsefe, matematik ve uygarlık tarihi eğitimi almış,
- Yabancı dili olan,
- İletişim teknolojisine hâkim, bilgiyi yöneten,
- Beden ve ruh yönünden sağlıklı,
- Eğitime inanmış yöneticidir.

Başarılı bir okulda insan kaynaklarını geliştirme, gelişme çabalarının temelini oluşturur (Derbedek, 2008). Bu nedenle okulların etkili olarak yönetilmesi için sahip oldukları insan ve madde kaynaklarının kullanarak amaçlarının gerçekleştirilmesi, bu kaynakları amaçlar doğrultusunda işe koşan okul yöneticilerinin etkili olmaları ile sağlanabilir.(Gültekin, 2007). Etkili yöneticilik, çoklu takımların bir konfederasyonudur (Karlı, 2006). Okul etkililiğinde kilit rol

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

oynayan okul yöneticisinin görev yaptığı kuruma sağlayacağı yararları Özden Özcan (2008) şu şekilde sıralamıştır:

➤ Böyle bir yönetimde, hem yönetici hem de örgütte çalışan diğer kişiler, her şeyi açık seçik ortaya koyar. Örgütteki insanlar arasında bulunması gereken işbirliği ruhunu artırır. Bu da mesleki çalışmalar sırasında insanı daha rahat bir psikolojik ortam içinde tutar. Başkalarını kıskanma, nefret etme, dedikodu yapma gibi insana özgü zayıflıklardan kişiyi korur.

➤ Böyle bir yönetimi gözleyen ve onun içinde yaşayan genç kuşaklar, ileriki yaşamlarında bu demokratik yaşamı kendileri için bir "ideal yaşam" biçimi olarak kabul etmelerine olanak hazırlarlar.

➤ Demokratik yönetimde iş arkadaşları yöneticiye yardım ettiği için yöneticiliğin zorluğu bir ölçüde azalır.

Okul yöneticisinin demokratik tutum ve davranışları okulda görev yapan en önemli insan kaynağı öğretmenlerin motivasyonunu pozitif yönde etkilemektedir (Özan, Türkoğlu, Şener, 2010). Yapılan araştırmalar sonucunda, okulda öğretmenin verimliliğini artıran en önemli etmen olarak okul yöneticisini karşımıza çıkarmaktadır. Okul yöneticisinin demokratik tutum ve davranışları öğretmenlerin motivasyonlarını pozitif yönde etkilemektedir. Bu da okulun amacını gerçekleştirmede ve en önemlisi öğrenci başarısını artırmada temel etmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada okul yöneticilerinin bu davranışı gösterirken sergiledikleri demokratik tutumların öğretmen motivasyonu üzerindeki etkililiği belirlenmeye çalışılmıştır (Özan, Türkoğlu, Şener, 2010).

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Dicle Üniversitesi, Fırat üniversitesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören 4.sınıf öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda ilköğretim okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışların değerlendirilmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- ✓ Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin (müdürünün) yeni bir öğretmen olarak size karşı takınacağı demokratik tutumun nasıl olmasını beklersiniz?
- ✓ Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?
- ✓ Okul yöneticilerine; demokrasi, eşitlik, ve insan hakları konusunda bir eğitim verilmeli mi? Nasıl bir eğitim önerirsiniz?
- ✓ Size göre, bir okul yöneticisi okulunda çalışan öğretmenleri değerlendirirken demokrasi ve adalet adına hangi ölçütlere dikkate etmelidir?
- ✓ Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özellik/özellikler sizce nelerdir?
- ✓ Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?
- ✓ Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özellikleri neler olabilir?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

3. Yöntem

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise, görüşme soruları önceden belirlenmiş görüşme durumlarını kapsamaktadır (Balcı, 2004).

Çalışma Grubu

2013 Yılında Dicle Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu evren içerisinde amaçsal örneklem çeşitlerinden *ölçüt örnekleme* yoluyla örneklem seçimine gidilmiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2008)'e göre, bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır. Bu noktadan hareketle, örneklem seçiminde ölçüt olarak Fırat, Dicle ve İnönü Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören 4.sınıf öğrencileri alınmıştır.

Buna göre araştırmanın örneklemini, bu üniversitelerde öğrenim gören 90 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın kuramsal boyutu oluşturulduktan sonra sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara yönelik görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle sorulacak sorular belirlenmiştir. Sorular oluşturulurken kolay anlaşılabilir sorular yazma, açık uçlu sorular sorma, odaklı sorular hazırlama, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme gibi ilkelere (Yıldırım ve Şimşek, 2008) dikkat edilmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra birkaç sosyal bilgiler öğretmen adayı ile ön görüşme yapılmış, görüşme tamamlandıktan sonra öğretmen adaylarının, görüşme sorularına verdiği yanıtlar çözümlenerek dökümü yapılmıştır. Anlaşılmayan soru maddeleri değiştirilmiştir. Ön görüşmeye alınan bu öğretmen adayları, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin (müdürünün) yeni bir öğretmen olarak size karşı takınacağı demokratik tutumun nasıl olmasını beklersiniz?
- ✓ Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?
- ✓ Okul yöneticilerine; demokrasi, eşitlik ve insan hakları konusunda bir eğitim verilmeli mi? Nasıl bir eğitim önerirsiniz?
- ✓ Size göre, bir okul yöneticisi okulunda çalışan öğretmenleri değerlendirirken demokrasi ve adalet adına hangi ölçütlere dikkate etmelidir?
- ✓ Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özellik/özellikler sizce nelerdir?

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

✓ Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?

✓ Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özellikleri neler olabilir?

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formu, Dicle, Fırat ve İnönü üniversitesinde görev yapan alan uzmanlarına içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda 7 soru yer almaktadır.

Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için araştırma kapsamındaki her bir sosyal bilgiler öğretmen adayı ile önceden görüşme yapılarak randevu alınmıştır. Görüşmede, görüşme formunda yer alan sorular öğretmen adayına sırasıyla sorulmuş ve öğretmen adayından rahat bir şekilde soruları cevaplaması talep edilmiştir. Öğretmen adayının sorulara verdiği yanıtlar, araştırmacı tarafından yazılı olarak kaydedilmiştir.

Veri Çözümleme

Araştırmada uzman görüşü alınarak hazırlanan görüşme formu ile elde edilen veriler çözümlenmesinde içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Buna göre, ilk önce araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutundan yola çıkarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilerin oluşturulması aşaması uzman görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. İkinci aşamada, hangi verinin hangi tema altında düzenleneceği belirlenmiştir. Son aşamada ise veriler, frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur.

4. Bulgular

Bu bölümde, öğretmen adaylarının ilköğretim okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara ilişkin görüşleri genel başlıklar halinde temalara ve verilen ortak cevaplar doğrultusunda alt temalara dönüştürüldükten sonra frekans değerleri bulunmuş ve tablolar halinde sunulmuştur.

4.1. İlköğretim Okul Yöneticilerinin Yeni Atanan Bir Öğretmene Karşı Sergileyeceği Tutum ve Davranış Durumu

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “*Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin yeni bir öğretmen olarak size takınacağı demokratik tutum ve davranışların nasıl olmasını beklersiniz?*” şeklindeki ilk soruya öğretmen adayları farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarını verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo halinde sunulmuştur. (Tablo 1)

Tablo 1: Okul Yöneticilerinin yeni atanan bir öğretmene karşı sergileyeceği tutum ve davranışlara yönelik öğretmen adaylarının görüşleri

1.TEMA: Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin yeni bir öğretmen olarak size takınacağı demokratik tutum ve davranışların nasıl olmasını beklersiniz?	
Alt Temalar	f
G.1 Güler yüzlü, yeniliğe açık tutum ve davranışlar sergilemeli	5
G.2 Bilgilendirici, güven verici tutum ve davranışlar sergilemeli	7
G.3 Adalet ve eşitlik ilkelerinden taviz vermeyecek tutum ve davranışlar sergilemeli	18
G.4 Hümanist(insana değer veren, hoşgörülü, anlayışlı) tutum ve davranışlar sergilemeli	25
G.5 İlk hatalardan ceza uygulamasını tercih eden tutum ve davranışlar sergilememeli	5
G.6 İdeolojik saplantılara dayalı olan tutum ve davranışlar sergilememeli	5
G.7 İlk hataları görmezden gelen tutum ve davranışlar sergilemeli	5
G.8 Okula uyum probleminin öğretmenler üzerinde etkili olduğu bilincini taşıyan tutum ve davranışlar sergilemeli	10
G.9 Öğretmenin motivasyonunu üst düzeyde tutan davranışlar sergilemeli	3
G.10 Empati kurarak tutum ve davranışlar sergilemeli	2
G.11 Mesleğin gerektirdiği profesyonelliğe yönelik tutum ve davranışlar sergilemeli	5
Toplam	90

Tablo 1 de “*Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin yeni bir öğretmen olarak size takınacağı demokratik tutum ve davranışların nasıl olmasını beklersiniz?*” şeklindeki sorunun yanıtlarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“*Yeni atanan bir öğretmen olarak okul müdüründen sergilemesini beklediğim demokratik tutum ve davranış, benim öğretmenlik mesleğindeki ilk yılımdan dolayı sergileyebileceğim davranışları kendisini benim yerime koyarak değerlendirmesidir.*” (G10)

“*Okul müdüründen sergilemesini beklediğim en önemli demokratik tutum ve davranış, yeni atanan bir öğretmen olarak beni ve benim gibi arkadaşları samimi, içten ve güler yüzlü karşılamasıdır.*” (G1)

4.2. Okul Yöneticilerinin Yeni Atanan Öğretmenlere Mesleki Anlamda Katkı Durumu

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “*Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?*” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo halinde verilmiştir. (Tablo 2)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Tablo 2: Okul yöneticilerinin yeni atanan öğretmenlere mesleki anlamda katkılarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

2.TEMA: Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?		f
Alt Temalar		
G.1 Mesleki deneyimlerini, aktarmaktan çekinmeye yönelik tutum ve davranışlar sergilememeli		27
G.2 Öğrencilere “koşulsuz kabul” ilkesiyle nasıl yaklaşıldığına yönelik model olacak tutum ve davranışlar sergilemeli		8
G.3 Öğrencilerle iletişim kurma yeterliliklerine yönelik model niteliğinde tutum ve davranışlar sergilemeli		10
G.4 Kişiliği ve karakteriyle bir öğretmen ve idareci profiline yakışan, diğer öğretmenlere örnek olacak tutum ve davranışlar sergilemeli		15
G.5 Öğretmenlik yeterliliklerinden olan öğretmenlik meslek bilgisini içeren, okuldaki öğretmenlerinin yeterliliklerinin gelişimine yönelik tutum ve davranışlar sergilemeli		10
G.6 Öğretmenlerin mesleki güdülenmişlik düzeylerini arttırmaya yönelik tutum ve davranışlar sergilemeli		7
G.7 Öğretmen-veli, öğretmen-öğretmen, öğretmen-yönetici, öğretmen-öğrenci etkileşiminin nasıl olması gerektiğine yönelik mesleki gelişime katkı sağlayan aktivitelerin okulda yapılmasına yönelik tutum ve davranışlar sergilemeli		13
Toplam		90

Tablo 2’de “Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?” şeklindeki sorunun yanıtlarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Yeni atanan bir öğretmen olarak ben, okul müdürümden mesleki anlamda tecrübelerini, deneyimlerini benimle paylaşmasını beklerim” (G1)

“Okul müdürü yeni atanan öğretmenlere öğrenciler arasında hiçbir şekilde sınıflandırma yapmadan öğrenciye nasıl davranılması gerektiğini, öğrenci kim olursa olsun, nereli olursa olsun, babası ne kadar zengin ya da fakir olursa olsun biz öğretmen ya da okul personeli olarak onlara kucak açmakla sorumluyuz; çünkü biz öğretmeniz, anlayışını söz ve hareketleriyle diğer öğretmenlere örnek olmalıdır.” (G2)

4.3. Okul Yöneticilerine Demokrasi ve İnsan Hakları Çerçevesinde Herhangi Bir Eğitimin Verilip Verilmeme Durumu

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “Okul yöneticilerine demokrasi, eşitlik, adalet ve insan hakları konusunda bir eğitim sizce verilmeli mi? Bu eğitim hangi temaları içermeli ve nasıl verilmelidir?” sorusuna verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo halinde verilmiştir. (Tablo 3)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Tablo 3’de “Okul yöneticilerine demokrasi, eşitlik, adalet ve insan hakları konusunda bir eğitim sizce verilmeli mi? Bu eğitim hangi temaları içermeli ve nasıl verilmelidir?” Şeklindeki soruya “Evet” yanıtını veren öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Bir öğretmen adayı olarak bence okul yöneticilerine yönelik olarak belirli tarihlerde insan hakları, demokrasi, eşitlik, adalet konularını temele alan konferanslar yapılmalıdır.”(G1)

“Okul yöneticilerine yönelik olarak demokrasi, insan hakları, adalet, eşitlik konularının temele alıp, bu konularının sosyolojik, psikolojik vb. yönlerinin alan uzmanlarının sunumuna dayalı olan paneller bence düzenlenmelidir.”(G4)

Tablo 3’de “Okul yöneticilerine demokrasi, eşitlik, adalet ve insan hakları konusunda bir eğitim sizce verilmeli mi? Bu eğitim hangi temaları içermeli ve nasıl verilmelidir?” Şeklindeki soruya “Hayır” yanıtını veren öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Okul yöneticilerine yönelik olarak herhangi bir konunun temele alınıp belli tarihlerde eğitim verilmesi bana göre uygun değildir; çünkü idarecilere verilen eğitimlerin tamamı teorik olarak verildiğinden okul yöneticileri tarafından uygulanmamaktadır.”(G5)

Tablo 3: Okul yöneticilerine insan hakları ve demokrasi çerçevesinde eğitimin verilir verilmeyeceğine ve bu alanla ilgili eğitim aldıklarında hangi temalara altında nasıl almaları gerektiğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

3.TEMA: Okul yöneticilerine demokrasi, eşitlik, adalet ve insan hakları konusunda bir eğitim sizce verilmeli mi? Bu eğitim nasıl verilmelidir?

	Alt Temalar	f
	G.1 Okul yöneticilerine yönelik belirli zamanlarda konferanslar verilmelidir.	20
	G.2 Okul yöneticilerine yönelik, akademik anlamdaki sempozyumlara okul yöneticilerinin katılmasını teşvik etmeye yönelik faaliyetler yapılmalıdır.	25
Evet	G.3 Eğitim fakültelerinde okul deneyimi veya öğretmenlik uygulaması derslerinde idarecilerin deneyim ve tecrübelerinden yararlanılacak etkinliklerin öğretmen adaylarına yaptırmaya yönelik faaliyetler yapılmalıdır.	22
	G.4 Sadece okul yöneticilerine yönelik olan, uzman grubun sunumuna (Psikolog, Sosyolog, Psikolojik Danışman ve rehberlik uz.) dayalı olan paneller düzenlenmelidir.	13
	G.5 Ne tür eğitim verilirse verilsin bütün eğitimler teorik olarak verilir idareciler tarafından uygulanmadığından kâğıt üzerinde kalır.	3
Hayır	G.6 İyi bir okul idarecisi nasıl olmalıdır? Sorusunun nitelikleri eğitim olarak değil yaparak- yaşayarak kazanıldığından dolayı idarecilerinin herhangi bir eğitim almalarına gerek yoktur.	7
Toplam		90

4.4. Demokrasi ve Adalet Çerçevesinde Dikkate Alınan Ölçütlere Göre Okul Yöneticilerinin Öğretmenleri Değerlendirme Durumu

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “Size göre, bir okul yöneticisi okulunda çalışan öğretmenleri değerlendirirken demokrasi ve adalet adına hangi ölçütlere dikkate etmelidir?” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo halinde sunulmuştur. (Tablo 4)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Tablo 4 de " Size göre, bir okul yöneticisi okulunda çalışan öğretmenleri değerlendirirken demokrasi ve adalet adına hangi ölçütlere dikkate etmelidir?" şeklindeki soruya yanıt veren öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

"Bence bir okul yöneticisi kendi okulunun bünyesinde çalışan öğretmenleri değerlendirirken, öğretmenlerin sahip olduğu fikir, düşünce ve ideolojiyi değerlendirme kriterlerine dahil etmeden bir değerlendirme yapmalıdır."(G3)

Tablo 4: Okul yöneticilerinin öğretmenleri değerlendirirken, demokrasi ve adalet çerçevesinde dikkate alacağı ölçütlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

4.TEMA: Size göre, bir okul yöneticisi okulunda çalışan öğretmenleri değerlendirirken demokrasi ve adalet adına hangi ölçütlere dikkate etmelidir?

Alt Temalar	f
G.1 Okulda yapılacak etkinliklerde öğretmenlere ve öğrencilere verilecek görev dağılımında eşitlik ilkesinden taviz vermemelidir.	15
G.2 Yasa ve yönetmenlikler dâhilinde harekete etmelidir.	5
G.3 Öğretmenleri sahip oldukları fikir düşüncelere dayalı olarak değerlendirmekten kaçınmalıdır.	7
G.4 Öğretmenlik mesleğinin yeterlilik ölçütlerini dikkate alarak değerlendirme yapmalıdır.	8
G.5 Öğretmenler arasında performansı dışı karşılaştırmalara dayalı değerlendirme yapmamalıdır.	3
G.6 Öğretmenleri değerlendirirken ön yargılı olmaktan kaçınmalıdır	2
G.7 Değerlendirme yaparken öznellikten kaçınmalıdır	10
G.8 Öğretmenler arasında hak, hukuk kavramlarını gözetmelidir.	15
G.9 Bireysel farklılıkları dikkate alarak değerlendirme yapmalıdır.	5
G.10 Değerlendirme sonuçlarını bireysel anlamda dönütler vererek öğretmenlerle paylaşmalıdır	5
G.11 Değerlendirme yaparken öğretmenleri rencide edici söz-davranış ve tutumlardan kaçınmalıdır	5
G.12 Değerlendirme sonucunu paylaşırken öğretmenin mesleki güdülenme düzeyini arttırıcı ifadeler kullanılmalıdır.	5
Toplam	90

"Okul yöneticileri öğretmenleri değerlendirirken kendilerini okulun sahibiymiş, öğretmenleri ise kendisine bağlı işçiler gibi bir kaniya sahip olarak değerlendirmekten şiddetle kaçınmalıdır. Öğretmenleri değerlendirirken yasa ve yönetmeliklerin kendisine verdiği sınırların dışına çıkmamalıdır." (G2)

"Okul yöneticileri öğretmenleri değerlendirirken ilerde öğretmenlik yapacak olan bir öğretmen adayı olarak bana göre öğretmen karşı kullanacağı ifadelerle dikkat etmelidir. Öğretmeni aşağılayıcı, rencide edici söz ve davranışlardan kesinlikle kaçınmalıdır."(G11)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

4.5. Bir Okul Yöneticisinin Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Anlamında Sahip Olması Gereken En Önemli Özellikler Durumu

Tablo 5: Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özelliklere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

5.TEMA: Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özellik/özellikler sizce nelerdir?	
Alt Temalar	f
G.1 Demokrasi bilincini özümsemesi ve kişilik haline getirmesi gerekir.	5
G.2 Vatandaşlık ve demokrasi alanlarında yeterli düzeyde bilgi sahibi olması gerekir.	9
G.3 İnsan haklarına saygılı olması gerekir.	10
G.4 Vatandaşlık ve demokrasi kavramlarının ırkçılıkla bağdaştırılmayacağını bilmesi ve davranışlarıyla sergilemesi gerekir.	15
G.5 Okulda çalışan personelin ve öğrenim gören öğrencilerin özgürce düşüncelerini ifade edebilecekleri bir ortam sağlaması gerekir.	12
G.6 Sahip olduğu demokratik tutum ve sergilediği demokratik davranışlarıyla okuldaki herkese iyi bir model olmalıdır.	5
G.7 Öğretmenlere karşı davranışlarında hak ve eşitlik kavramlarını dikkate alması gerekir.	5
G.8 İyi bir vatandaşlık bilincine sahip olması gerekir.	6
G.9 Okulun menfaatlerini kendi menfaatinin önüne koymaması gerekir.	5
G.10 Evrensel ahlak terbiyesini almış olması gerekir.	7
G.11 Tek başına okulla ilgili karar almak yerine okul personelinin ve öğrencilerin görüşlerini alarak işbirliği içerisinde kararlar alması gerekir	6
G.12 Okul personeline ve öğrencilere karşı davranışlarında demokratik olarak tutarsızlık olmaması gerekir	5
Toplam	90

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “*Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özellik/özellikler sizce nelerdir?*” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo halinde verilmiştir. (**Tablo 5**)

Tablo 5’de “*Bir okul yöneticisinin vatandaşlık ve demokrasi eğitimi anlamında sahip olması gereken en önemli özellik/özellikler sizce nelerdir?*” şeklindeki soruya yanıt veren öğretmen görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

“Bana göre bir okul yöneticisinde demokrasi ve vatandaşlık eğitimi anlamında olması gereken en önemli özellik öğretmenlere karşı davranışlarında hak ve eşitlik kavramlarını dikkate almasıdır.”(G7)

“Okul yöneticilerinin demokrasi ve vatandaşlık eğitimi anlamında sahip olmaları gereken en önemli nitelik bence iyi bir vatandaşlık bilincine sahip olmasıdır.”(G8)

4.6. Bir Okul Yöneticisinin Babacan Olmasının Demokratikliğe Etki Durumu

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturulmuş ve tablo halinde verilmiştir. (Tablo 6)

Tablo 6’da “Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?” şeklinde soruya “Hayır” yanıtını veren öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Okul yöneticilerinin babacan olması veya davranması demokratik olduğunun göstergesi olamaz; çünkü okul yöneticisinin babacan olması tarafsızlık ilkesini işine geldiği gibi kullanması anlamına gelir.” (G10)

Tablo 6’da “Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?” şeklinde soruya “Evet” yanıtını veren öğretmen adaylarının görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“Bir okul yöneticisinin babacan olması bana göre demokratik olduğunun göstergesidir; çünkü babacanlık hoşgörülü ve yardımsever olmayı kapsadığından insanlara karşı demokratik davranmasını sağlamaktadır.” (G2)

Tablo 6: Bir okul yöneticisinin babacan olmasının demokratik olması anlamına gelip gelmediğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

6.TEMA: Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?	
Alt Temalar	f
Evet	
G.1 Okul yöneticisi herkese eşit davrandığı sürece demokratik olması anlamına gelir	4
G.2 Babacanlık hoşgörülü ve yardımsever olmayı kapsadığından demokratik olması anlamına gelir.	3
G.3 Babacanlık hümanist anlayışın niteliklerini taşıdığından demokratik olması anlamına gelir.	2
G.4 Demokratik çalışma ve öğrenme ortamında tarafsızlık ilkesini okul yöneticisi uyguladığı sürece demokratik olması anlamına gelir.	2
G.5 Okulda çalışan ve öğrenim gören bireyler arasında ayırım yapmadığından yöneticinin demokratik olması anlamına gelir.	4
Hayır	
G.6 Babacanlık daha çok karakter ve kişilikle ilgili olduğundan okul yöneticisinin demokratik olması anlamına gelmez.	5
G.7 Babacanlıktan dolayı iyi niyetin olumsuz yönde kullanılması ya da okulun demokratik kurallarının çiğnenmesini beraberinde getirdiğinden dolayı demokratik olması anlamına gelmez.	20

Turkish Studies

G.8 Babacanlıkta daha çok menfaate dayalı ilişki ön planda olduğundan dolayı demokratik olması anlamına gelmez.	15
G.9 Babacanlık demokrasi ile ilgili hukuki bir kavram değildir.	13
G.10 Okul yöneticisinin babacan olması tarafsızlık ilkesini işine geldiği gibi kullanması anlamına gelir.	10
G.11 Okul yöneticileri babacan tutum ve davranış sergileme adı altında çoğu demokratik olmayan tutum ve davranışlarını örtbas edebilir.	12
Toplam	90

4.7. Demokratik Tutuma Sahip Bir okul Yöneticisinin Görev Yaptığı Okulun Özelliklerine İlişkin Durum

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayı “*Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özellikleri neler olabilir?*” sorusuna farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının verdiği cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturulmuş ve tablo halinde verilmişti.

Tablo 7: Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özelliklerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri

7.TEMA: *Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özellikleri neler olabilir?*

Alt Temalar	f
G.1 Uygun çalışma ortamı nedeniyle öğretmenler tarafından en çok tercih edilen okuldur.	22
G.2 Bireysel farklılıklar ilkesine temele alarak eğitim veren okuldur.	18
G.3 Oryantasyon probleminin yok denecek kadar az olduğu okuldur.	10
G.4 Rekabetten çok işbirlikli öğrenmenin yaygın bir şekilde uygulandığı okuldur.	8
G.5 Görüş ve düşünceden dolayı kimsenin suçlanmadığı ya da dışlanmadığı okuldur.	6
G.6 Bireysel başarıdan çok genel başarıyı kendisine hedef olarak belirleyen okuldur.	6
G.7 Öğretmenler odasında cemaat(sıcak, samimi, anlayışlı, yardımsever vb.) tipi ilişkinin yaygın olduğu okuldur.	4
G.8 Fırsat ve imkân eşitliğini temele alarak eğitim veren okuldur.	12
G.9 Başarı ortalaması yıldan yıla artan okuldur.	4
Toplam	90

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Tablo 7 de “*Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun özellikleri neler olabilir?*” şeklindeki soruya yanıt veren öğretmen görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

“*Demokratik tutuma sahip okul yöneticisi tarafından yönetilen bir okulun en önemli özelliği bana göre fırsat ve imkân eşitliğini temele alarak eğitim vermesidir*” (G8)

“*Demokratik tutuma sahip okul yöneticilerinin görev yaptığı okulların en önemli özelliği bence bireysel başarıdan çok genel başarıyı kendisine hedef olarak belirleyen okuldur.*” (G6)

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya katılan 90 öğretmen adayının ilköğretim okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışların sosyal bilgiler öğretmen adaylarınınca değerlendirilmesine ilişkin hazırlanan görüşme formu anketindeki sorulara vermiş oldukları yanıtlara bağlı olarak farklı temalar ortaya çıkmıştır. Bu farklı yanıtlar yukarıda bulgular aşamasında tek tek tablolştırılıp analiz edilmiştir. Bu analizlerden de anlaşılacağı gibi öğretmen adaylarının demokratik tutum ve davranış konusunda gerekli bilince sahip olmadıkları ortaya çıkarmıştır. Demokratik tutum ve davranışları kültürel değerlere bağlı olarak açıklamışlardır. Bu duruma bağlı olarak da demokratik tutum ve davranışı subjektif olarak ele almalarına neden olmuştur. Bu bakış açısına sahip olan öğretmen adaylarının okul yöneticilerini demokratik tutum ve davranışlar açısından nesnel anlamda değerlendirmesi etik değildir. Tarafsızlık ilkesini uymadan değerlendirme yapan öğretmen adayları ile beraber, bu ilke çerçevesinde değerlendirme yapan öğretmen adayları da bulunmaktadır.

Çalışmada öğretmen adaylarına sorulan “*Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin yeni bir öğretmen olarak size takınacağı demokratik tutum ve davranışların nasıl olmasını beklersiniz?*” soruya, çalışma grubunu oluşturan adaylar birbirinden farklı yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının vermiş oldukları yanıtlar tablo 1’de alt temalara ayrılarak verilmiştir. Tablo 1’e bakıldığından adaylar daha çok okul yöneticilerinin kendilerine karşı “*Hümanist(insana değer veren, hoşgörülü, anlayışlı) tutum ve davranışlar sergilemeli*” alt temasının en çok tercih edilen alt tema olduğu gözlemlenmektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuç, Özan, Türkoğlu ve Şener(2010) tarafından yapılan çalışma ile paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Öğretmen adaylarına sorulan “*Öğretmen olarak göreve başladığınızda okul yöneticisinin demokratik davranış ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde size mesleki anlamda ne gibi katkıları olmasını istersiniz?*” soruya adaylar birbirinden farklı yanıtlar, tablo 2’de vermiş olsalar da daha çok “*Mesleki deneyimlerini, aktarmaktan çekinmeye yönelik tutum ve davranışlar sergilememeli*” cevabının en çok tercih edilen alt tema olduğu gözlemlenmektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuç, Sönmez Ektem, Sünbül (2011)’ün çalışmalarında elde ettikleri bulgular ile paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yöneltilen “*Okul yöneticilerine demokrasi, eşitlik, adalet ve insan hakları konusunda bir eğitim sizce verilmeli mi? Bu eğitim nasıl verilmelidir*” soruya tablo 3’de birbirinden farklı yanıtlar verdiği ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayların çoğu “*evet*” yanıtını verirken, okul yöneticilerine yönelik, akademik anlamdaki sempozyumlara okul yöneticilerinin katılmasını teşvik etmeye yönelik faaliyetler yapılmalıdır, şeklinde alt tema ile destekledikleri gözlemlenmektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuç, Baloğlu, Karadağ, Yalçınkayalar (2006)’da yapmış oldukları çalışma ile paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Çalışmada elde edilen en önemli sonuç tablo 6’da ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarına sorulan “*Size göre bir okul yöneticisinin babacan olması demokratik olduğunun göstergesi midir? Neden?*” şeklindeki soruya öğretmen adaylarının çoğu “*hayır*” yanıtını verdikleri ortaya çıkmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Çalışmada elde edilen bu sonuç, Baloğlu, Karadağ, Yalçinkayalar (2006), Sönmez Ektem, Sünbül (2011), Özkan, Türkoğlu, Şener (2010)'in yapmış oldukları çalışmalarda ulaşılan bulgulardan farklılık gösterdiği gözlemlenmektedir.

Öğretmen adaylarının vermiş oldukları yanıtlar dikkate alınarak bir ilköğretim okulunda görev yapan okul yöneticisinin sahip olması gereken demokratik tutum ve davranışlara yönelik şu önerilerde bulunabilir:

➤ Öğrencilerin öğrenme yollarından biri model alma yoluyla öğrenmedir. Bu yüzden okul yöneticileri demokratik tutum ve davranışları başta olmak üzere her şeyi ile öğrencilere ve öğretmenlere model olduklarını unutmamalı ve davranışlarıyla demokratik tavrı ilkin kendileri sergilemelidir.

➤ Okul yöneticileri yeni atanan öğretmenlere karşı hoşgörülü, güven verici ve bilgilendirici olmalıdır.

➤ Okul yöneticileri yeni atanmış öğretmenlerle mesleki tecrübelerini paylaşarak onları başarılı bir öğretmen olma yolunda güdülemelidir.

➤ Okul yöneticileri demokratik tutum ve davranış anlamında kendilerine geliştirmeye yönelik sempozyum, konferans, panel vb. bilimsel toplantılara katılmalıdır.

➤ Okul yöneticileri hiçbir ayırım gözetmeden objektif olarak öğretmenleri değerlendirmelidir.

➤ Okul yöneticileri öğretmen ve öğrencilerin düşüncelerini özgür bir şekilde paylaşabilecekleri bir ortam yaratmalıdır.

➤ Okul yöneticileri babacanlık maskesi altında demokratik olmayan tutum ve davranışlar sergilememelidir.

➤ Okul yöneticilerinde olması gereken demokratik tutum ve davranışlara ilişkin etkinliklere eğitim derslerinde yer verilerek adaylara uygulamalar yaptırılmalıdır.

KAYNAKÇA

AĞIROĞLU Bakır, A. (2007). *Sergiledikleri Demokratik Tutum ve Davranışlar Açısından İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Değerlendirilmesi*, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

BALCI, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BALCI, A. (2007). *Etkili Okul Okul Geliştirme*, Ankara: Pegem Yayınları.

BALOĞLU, N., Karadağ, E., Yalçinkayalar, P. (2006). İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenler tarafından algılanan demokratik tutumları ile öğretmenlerin demokratik değerleri üzerine ilişkisel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4 (12), 65-82.

BORN, D. (1998). "Fransız Eğitim Sisteminde Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi Tasarımı ve Bu Tasarımın Yurttaşın Oluşumuna Katkısı" *Dersimiz Yurttaşlık* (Çev. Turhan İlğaz) İstanbul: Kesit Yayıncılık.

BURSALIOĞLU, Z. (2008). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CÜCELOĞLU, D. (2000). *İçimizdeki Biz*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- DEMİRBOLAT, A.(1997) "Eğitim-Demokrasi İlişkisi. Demokrasi ve İnsan Hakları" Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Gazi Kitapevi Yayınları.
- DEMİRCİOĞLU, İ. H. (2008). "Türkiye’de Tarih Öğretimi Aktif Vatandaşlık Eğitimini Desteklemekte Midir? Tarih Öğretmenlerinin Görüşleri", 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi (Ed. M. Safran ve D. Dilek), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- DEMİREL, Y. (2007). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Branş Öğretmenlerini Motive Etmede Kullandıkları Yöntemlere İlişkin yönetici ve Öğretmen Görüşleri*, İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- DERBEDEK, H. (2008). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Özelliklerinin Öğretmenlerin Öz Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri (Bursa İli Örneği)*, Denizli: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- DUMAN, T. ve Koç, G. (2004). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Demokratik Tutum ve Davranışlarına İlişkin Görüşleri*, Malatya: İnönü Üniversitesi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı.
- GORDON, T. (1998). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. E. Aksoy), İstanbul: Yapa Yayınları.
- GÖMLEKSİZ, M. N. & Çetintaş, S. (2011). Öğretmen adayların demokratik tutumları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1-14.
- GÜLTEKİN, A. (2007). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretmenleri Etkileme Davranışlar*. İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KARADAĞ, E & Baloğlu, N & Yalçınkayalar, P. (2006). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Demokratik Tutumları ile Öğretmenlerin Demokratik Değerleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma, *Değerler Eğitimi Dergisi*, (12).
- KARSLI, M. (2006). *Etkili Okul Yöneticiliği*, İstanbul: Morpa Yayınları.
- OKUTAN, M. (2003), Okul Müdürlerinin İdari Davranışları, *Milli Eğitim Dergisi*, (157).
- ÖZAN, M.B., Türkoğlu, Z., Şener, G. (2010). Okul Yöneticilerinin Sergiledikleri Demokratik Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerinin Motivasyonuna Etkisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20,(1), 275-294.
- ÖZDEN Özcan, H. (2008), *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okuldaki Disiplin Yaklaşımları* İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- SAĞLAM, H. İ. (1997). "İlköğretim Okullarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretiminin Değerlendirilmesi." Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- SCHNAPPER, D.(1995) *Yurttaşlar Cemaati Modern Ulus Fikrine Dair* (Çev. Özlem Okur) İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- SÖNMEZ Ektem, I., Sünbül, A.M.(2011). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumu Üzerine Bir Araştırma. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 31, 159-168.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

- TAÇMAN, M.(2006). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Demokratik Tutumları, <http://world-educationcenter.org/cjes/fulltext/2006no1fulltext/2006no1articlefulltext4.pdf> (Erişim Tarihi: 18/03/2013).
- TANİLLİ, S. (1982). *Devlet ve Demokrasi*, 3. Basım, İstanbul: Say Kitap Pazarlama.
- TOURAINÉ, A. (1997) *Demokrasi Nedir?* (Çev. Olcay Kunal) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ÜNAL, S. (1991). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Okullarında Motivasyonu Sağlama Etkinlikleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7),144-153.
- YAĞCI, E. (1998). Demokrasi ve Eğitim, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 22(107), 15-22.
- YILDIRM, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YURDAKUL, R. (2007). Büyükçekmece İlçesi Ortaöğretim Kurumları Yöneticilerinin Liderlik Özelliklerinin Çalışanların Motivasyonlarına Etkisi, İstanbul: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

